

TYÖSUOJELU JA TYÖYMPÄRISTÖ

Kunnallisen alan työsuojelu- ja työympäristösopimus

1 § Sopimuksen soveltamisala ja tarkoitus

Tämä sopimus on työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain (131/1973) 8 §:n 2 ja 3 momenteissa tarkoitettu työsuojelun yhteistoimintasopimus eikä sillä siirretä lainsäädännön mukaista vastuuta tapaturmista ja ammattitaudeista.

Tämä sopimus koskee kaikkia kuntia ja kuntayhtymiä sekä niiden palveluksessa olevia viranhaltijoita ja työntekijöitä. Jäljempänä tässä sopimuksessa kunnalla tarkoitetaan myös kuntayhtymää ja työntekijällä myös viranhaltijaa.

Työsuojelu- ja työympäristötyön tarkoituksena on työnantajan ja henkilöstön yhteistoiminnan avulla kehittää suunnitelmallisesti työympäristöä, työyhteisöjen henkistä hyvinvointia sekä työn turvallisuutta ja terveellisyttä. Samalla edistetään tuloksellisuutta ja parannetaan työelämän laatua osana kunnan palvelutoimintaa, sen henkilöstöpolitiikkaa ja johtamiskäytäntöjä.

2 § Organisaatio

Työsuojelu- ja työympäristötyön yhteistoimintaa varten kunnassa (valvontalain tarkoittama työpaikka) on työsuojelupäällikkö, työsuojeluvaltuutettuja ja varavaltuutettuja, tarvittaessa yksi tai useampia työsuojeluasiamiehiä sekä kunnan työsuojelutoimikunta tai muu paikalliseen yhteistoimintasopimukseen perustuva edustuksellinen yhteistoimintaelin, jonka jäsenistöön työsuojeluvaltuutettujen on kuuluttava.

Edellä 1 momentissa mainitun työsuojelutoimikunnan tai muun edustuksellisen yhteistoimintaelimen lisäksi voidaan paikallisella yhteistoimintasopimuksella perustaa yhteistoimintaelimiä hallintokunta- tai toimialakohtaisesti taikka virastoa, laitosta tai muuta tarkoituksenmukaista kokonaisuutta varten.

Tällöin valitaan myös työsuojeluvaltuutetut ja asetetaan tarvittaessa työsuojelupäällikkö.

Soveltamisohje

Mikäli kunnan palveluksessa olevan henkilöstön määrä on pysyvästi vähemmän kuin 10, toimii kunnassa vain työnantajan nimeämä työsuojelupäällikkö. Jos henkilökunnan määrä on vähintään 10 mutta ei 20, kuntaan valitaan työntekijöitä ja toimihenkilöitä edustavat valtuutetut varavaltuutetuineen. Jos henkilökunnan määrä ylittää 20, on lisäksi asetettava työsuojelutoimikunta tai muu edustuksellinen yhteistoimintaelin.

Edellä 1 ja 2 momenteissa tarkoitetuilla yhteistoimintaelimillä ja työsuojeluvaltuutetuilla on valvontalain tarkoittama asema.

Organisaation tai toiminnan muuttuessa työsuojelu- ja työympäristötyön organisaatio saatetaan tämän sopimuksen periaatteiden mukaisesti vastamaan muuttunutta tilannetta.

3 § Työsuojelu- ja työympäristötyön suunnitelmallisuus

Työsuojelu- ja työympäristötyö suunnitellaan ja toteutetaan osana organisaatioiden toimintaa, johtamista ja kehittämistä.

Työsuojelun toimintaohjelma laaditaan työturvallisuuslain 9–11 §:n mukaisesti. Toimintaohjelmaa täydennetään ja tarkennetaan tarvittaessa lyhyemmän aikavälin toimintasuunnitelmin.

Soveltamisohje

Uusi työturvallisuuslaki (738/2002) tulee voimaan 1.1.2003. Siihen saakka noudatetaan voimassa olevan työturvallisuuslain (299/1958) 9 §:n 3 momenttia.

Toimintaohjelma voi sisältää henkilöstöä, toimintaa ja tuloksellisuutta kuvaavia tunnuslukuja sekä toimenpiteitä naisten ja miesten tasa-arvon toteutumisen jouduttamiseksi työpaikoilla, jollei viimeainittua ole liitetty vuosittain laadittavaan henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan.

4 § Työsuojelupäällikkö

Työnantajaedustajana tässä sopimuksessa tarkoitettussa työsuojelu- ja työympäristötyössä toimivan työsuojelupäällikön nimeää kunta. Työsuojelupäällikön tehtävänä on työnantajan ja henkilöstön välisen yhteistoiminnan järjestäminen, ylläpitäminen ja kehittäminen.

Työsuojelupäällikkö tulee paikallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla kytkeä edustuksellisen työsuojeluasioita hoitavan elimen toimintaan.

Soveltamisohje

Työnantajaedustajaksi kunnan asianomainen viranomainen nimeää kunnan palveluksessa olevan, tehtävään sopivan ja siihen motivoituneen henkilön. Nimetylle henkilölle tulee järjestää riittävät toimintaedellytykset tehtävän hoitamiseksi.

5 § Työsuojelupäällikön tehtävät

Työsuojelupäällikön tehtävät on määritelty työsuojelun valvonnasta annetun asetuksen (954/1973) 17 §:ssä.

Lisäksi tehtäviin kuuluu

- 1) ylläpitää yhteyttä yleissopimuksen tai paikallisen yhteistoimintasopimuksen mukaiseen yhteistoimintaelimeen ja työterveyshuollon henkilöstöön,
- 2) avustaa 3 §:n 3 momentissa mainittujen tunnuslukujen sekä mahdollisen henkilöstötaloudellisen tilinpäätöksen kokoamisessa,
- 3) perehtyä työympäristöön vaikuttaviin työpaikan muutos- ja uudistus- sekä tapaturmien ja terveysvaarojen ehkäisy-suunnitelmiin kustannusarvioineen,
- 4) osallistua hoitoonohjaustoiminnan kehittämiseen,
- 5) seurata tehtyjen esitysten toteutumista sekä
- 6) ilmoittaa työsuojelun yhteistoimintaorganisaatiosta työsuojelun piiri-viranomaisten lisäksi myös Työturvallisuuskeskukseen.

6 § Työsuojeluvaltuutetut ja varavaltuutetut

Kuntaan valitaan kaksi työsuojeluvaltuutettua ja näille kummallekin kaksi varavaltuutettua. Toinen valtuutetuista varavaltuutettuineen edustaa toimihenkilöasemassa olevaa henkilöstöä ja toinen työntekijäasemassa olevaa henkilöstöä.

Mahdolliset 2 §:n 2 momentin tarkoittamat virasto- ja laitoskohtaiset valtuutetut valitaan myös edellä mainitulla tavalla.

Työsuojeluvaltuutettujen ja varavaltuutettujen toimikausi on neljä vuotta.

Soveltamisohje

Paikallisesti voidaan sopia valittavaksi kaksi työntekijöitä edustavaa työsuojeluvaltuutettua varavaltuutettuineen, jolloin myös näiden toimialueesta tulee ennen vaalia sopia.

7 § Valtuutettujen vaali

Työsuojeluvaltuutettujen ja varavaltuutettujen vaali järjestetään erillisten ohjeiden mukaan. Toimihenkilöasemassa olevilla tarkoitetaan henkilöstöä, jonka pääasiallisena tehtävänä on johtaa ja valvoa alaistensa työtä ja jotka eivät ota tai vain tilapäisesti ottavat osaa näiden työhön. Työntekijäasemassa olevilla tarkoitetaan muuta henkilökuntaa. Henkilökunnan jakautumisesta työntekijäasemassa ja toimihenkilöasemassa oleviin on paikallisesti sovittava ennen valtuutettujen vaalia.

8 § Työsuojeluvaltuutetun tehtävät

Työsuojeluvaltuutetun tehtävät on määritelty työsuojelun valvonnasta annetun asetuksen 23 §:ssä.

Lisäksi tehtäviin kuuluu

- 1) toimia tarvittaessa yleissopimuksen mukaisena henkilöstöedustajana ja ylläpitää yhteyttä yleissopimuksen tai paikallisen yhteistoimintasopimuksen mukaiseen yhteistoimintaelimeen ja työterveyshuollon henkilöstöön,
- 2) perehtyä työympäristöön vaikuttaviin työpaikan muutos- ja uudistus- sekä tapaturmien ja terveysvaarojen ehkäisy-suunnitelmiin kustannusarvioineen sekä
- 3) osallistua hoitoonohjaustoiminnan kehittämiseen.

9 § Työsuojeluvaltuutetun asema ja oikeudet

Työsuojeluvaltuutetun tehtävien hoitamisesta ja oikeuksista on säädetty työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 11 §:ssä.

Vapautusta määrättäessä, ansion menetyksestä tai työajan ulkopuolella suoritetuista tehtävistä maksettavaa korvausta laskettaessa noudatetaan työsuojelun valvonnasta annetun asetuksen 24 ja 25 §:ien säännöksiä. Ajankäytöstä ja kokonaan työstä vapautetun työsuojeluvaltuutetun palkasta on lisäksi sovittu sopijaosapuolten kesken erikseen.

Samoin on erikseen sovittu työsuojeluvaltuutettuna toimivalle opettajalle suoritettavasta korvauksesta.

Työajan ulkopuolella suoritettavat tehtävät

Säännöllisen työajan ulkopuolella suoritettavista tehtävistä työsuojeluvaltuutetun tulee mahdollisuuksien mukaan etukäteen sopia työnantajan kanssa, jollei tehtävä johdu työsuojeluviranomaisen määräyksestä.

Irtisanomissuoja

Työsuojeluvaltuutetun irtisanomiseen tai tämän työsopimuksen purkamiseen sovelletaan kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen luottamusmiestä koskevia määräyksiä.

Työsuojeluvaltuutetun koulutus

Työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutetun koulutuksen osalta noudatetaan työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain (131/1973) 10 a §:n säännöksiä.

Työsuojeluvaltuutettua ei saa tämän tehtävänsä takia asettaa muita työntekijöitä huonompaan asemaan sovellettaessa kunnallista henkilöstökoulutusta koskevaa suositussopimusta sekä virka- ja työehtosopimusta ammattiyhdistyskoulutuksesta (koulutussopimus). Erityisesti työsuojeluvaltuutetun tehtävän päättyessä on kiinnitettävä huomiota henkilöstökoulutustarpeeseen ottaen huomioon vapautus työstä, työsuojeluvaltuutetun toimikauden kesto ja mahdolliset työssä tapahtuneet muutokset.

Soveltamisohje

Työnantajan ja työsuojeluvaltuutetun on selvitettävä myös valtuutetun tehtävän aikana, edellyttääkö hänen ammattitaitonsa ylläpitäminen entiseen tai vastaavaan työhön sellaisen ammatillisen koulutuksen antamista, jota järjestetään myös muille työntekijöille.

Toimitilat ja materiaali

Työsuojeluvaltuutetulla on oikeus käyttää kunnassa/työpaikalla yleisesti käytössä olevia tavanomaisia toimistovälineitä ja -kalusteita. Hänelle on osoitettava lukittava säilytystila ja keskusteluja varten kullakin kerralla tähän tarkoitukseen sopiva paikka.

Työsuojeluvaltuutetulla on lisäksi oikeus käyttää kunnassa/työpaikalla yleisesti käytössä olevia atk-laitteita ja niihin liittyviä ohjelmia sekä Internet-yhteyttä (sähköpostia).

Soveltamisohje

Arvioitaessa työnantajan velvollisuutta järjestää edellä tarkoitetut toimistokalusteiden ja -välineiden sekä atk-laitteiden käyttöoikeudet on otettava huomioon kunnan koko, työsuojeluvaltuutetun tehtävien laajuus, ajankäytön määrä ja välineistön/laitteiston tarve.

Työnantaja hankkii työsuojeluvaltuutetun, työsuojelutoimikunnan ja paikallisesti niin sovittaessa myös työsuojeluasiamiehen käyttöön tarpeelliset lait, asetukset ja muut työsuojelumääräykset.

10 § Työsuojeluvaravaltuutetun asema

Työsuojeluvaltuutetun palvelussuhteen päättyessä tai hänen erotessaan muuten kesken toimikautensa taikka ollessa estynyt tehtäviensä hoitamisesta toimii hänen tilallaan ensimmäinen varavaltuutettu ja tämänkin mahdollisesti estyneenä ollessa toinen varavaltuutettu, ellei ennen vaalia kirjallisesti ole toisin sovittu.

Jos kesken työsuojeluvaltuutettujen toimikautta joudutaan suorittamaan uusi vaali, valinta tapahtuu toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Työsuojeluvaltuutetun tulee ilmoittaa esteestään työsuojelupäällikölle ja varavaltuutetulle.

11 § Työsuojelutoimikunnan kokoonpano

Työsuojelutoimikunnan perustamisesta ja kokoonpanosta on säädetty työsuojelun valvonnasta annetun asetuksen 26 ja 27 §:issä.

Työsuojelutoimikunnan jäsenistä 1/4 edustaa työnantajaa, 1/4 toimihenkilöasemassa olevaa henkilöstöä ja 1/2 työntekijäasemassa olevaa henkilöstöä. Jos työsuojelutoimikunnan jäsenmäärä on suurempi kuin edellä 6 §:ssä tarkoitettujen työsuojeluvaltuutettujen määrä, valitaan valtuutettujen vaalin yhteydessä tarvittava määrä lisjäseniä.

Henkilöstön edustajien valinnasta kunnan työsuojelutoimikuntaan tai muuhun edustukselliseen yhteistoimintaelimeen sovitaan paikallisesti samalla kun sovitaan virasto- tai laitospaikoista yhteistoimintaelinten asettamisesta kuitenkin siten, että vaaliin osallistuvat virasto- tai laitospaikoista valittujen työsuojelutoimikuntien sekä työntekijä- että toimihenkilöasemassa olevaa henkilökuntaa edustavat jäsenet. Toimikunnan jäsenten tulisi mahdollisimman tasapuolisesti edustaa eri henkilöstöryhmiä.

Soveltamisohje

Paikallisesti voidaan sopia, että oppi- ja työlaitosten oppilailta ja työlaitokseen määrättyillä on oikeus valita tarkkailijajäseniksi työsuojelutoimikuntaan enintään 1/4 sen varsinaisten jäsenten määrästä.

12 § Työsuojelutoimikunnan toiminta ja tehtävät

Työsuojelutoimikunnan toiminnasta ja tehtävistä säädetään valvonta-asetuksen 29–32 §:ssä.

Lisäksi työsuojelutoimikunnan tulee

- 1) ylläpitää yhteyttä yleissopimuksen tai paikallisen yhteistoimintasopimuksen mukaiseen yhteistoimintaelimeen ja työterveyshuollon henkilöstöön,
- 2) suunnitella ja tehdä esityksiä päihteiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi työympäristössä
- 3) käsitellä työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 (työterveyshuollon sisältö) ja 14 §:ssä (muut työterveydenhuollon palvelut) tarkoitetun toiminnan aloittamisen, muuttamisen tai työterveyshuollon järjestämiseen olennaisesti vaikuttavan muun asian, ennen kuin työnantaja tekee asiaa koskevan lopullisen päätöksen.

Soveltamisohje

Työsuojelutoimikunta käsittelee työterveyshuoltolaissa tarkoitetun toiminnan aloittamiseen, muuttamiseen tai sen järjestämiseen vaikuttavat olennaiset

asiat ennen kuin työnantaja ratkaisee asian. Se antaa myös lausunnon työterveyshuollon aiheuttamien kustannusten korvaushakemuksesta.

13 § Työsuojeluasiamies

Milloin kunnan organisaatio, työskentelypaikan olosuhteet työn turvallisuuden ja terveellisuuden kannalta sekä henkilökunnan erityinen riskialtius vaativat, voidaan kunnan eri työskentelypaikkoihin paikallisesti tarkemmin sovittavalla tavalla valita lisäksi työsuojeluasiamies.

Työsuojeluasiamiehen tehtävänä on toimialueellaan

- 1) osallistua tarvittaessa työpaikan työsuojelua koskevaan tarkastukseen taikka tapaturman tutkimukseen,
- 2) tarkkailla työsuojelumääräysten noudattamista ja huomauttaa niiden rikkomisesta sekä ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista ja vaaratekijöistä ensisijassa asianomaiselle työnjohdolle ja työntekijöille sekä tarvittaessa työsuojeluvaltuutetulle ja
- 7) pitää yhteyttä toimialueensa asioissa työsuojeluvaltuutettuun ja työsuojelupäällikköön.

14 § Soveltamisohjeiden antaminen, sopimuksesta poikkeaminen ja erimielisyyksien ratkaiseminen

Tämän sopimuksen toteutumista seuraa ja sen soveltamisesta aiheutuneista tulkintakysymyksistä antaa lausuntoja Työturvallisuuskeskuksen hallituksen kuntaryhmä.

Kuntaryhmä voi tarvittaessa valtuuttaa kunnan järjestämään työsuojelun yhteistoiminnan toisin kuin tässä sopimuksessa on määrätty, mikäli poikkeaminen ei ole vastoin lakia.

Työrauhavelvollisuuden rikkomisesta sekä työsuojelu yhteistoiminnan laiminlyönnistä aiheutuneet erimielisyydet ratkaistaan siten kuin virka- ja työehtosopimuksista aiheutuneista erimielisyyksistä on säädetty ja määrätty.

Soveltamisohje

Erimielisyystapauksissa tulee paikallisesti laatia pöytäkirja, josta käy ilmi erimielisyyden kohteena oleva asia sekä osapuolet ja näiden kannanotot perusteluineen.

Tarkoituksena on, että tässä sopimuksessa paikallisesti sovittaviksi jätetyistä asioista aiheutuneet erimielisyydet ratkaistaan Työturvallisuuskeskuksen hallituksen kuntaryhmässä.

15 § Sopimuksen voimassaolo

Tämä sopimus tulee voimaan allekirjoituspäivästä ja se on voimassa kolmen (3) kuukauden irtisanomisajoin.

Helsingissä 30. marraskuuta 2002

KUNNALLINEN TYÖMARKKINALAITOS

AKAVA-JS RY

KUNTA-ALAN UNIONI RY

TEKNIIKAN JA PERUSPALVELUJEN NEUVOTTELUJÄRJESTÖ
KTN RY

TOIMIHENKILÖIDEN NEUVOTTELUJÄRJESTÖ TNJ RY